

Povestea extraordinarei familii de romani care a uimit lumea. Din zece copii, cinci sunt catalogati drept geniali

Costel Crangan,

Cei mai cunoscuti dintre ei sunt Elisa Leonida Zamfirescu (prima femeie inginer din Europa), Gheorghe Leonida (sculptor in colectivul lui Paul, cu care a realizat celebra statuie Christos Mantuitorul, de pe muntele Corcovado din Rio de Janeiro), Adela Leonida Paul (medic oftalmolog al Casei Regale, directoarea a spitalului „Vatra Luminoasa”) si Dimitrie Leonida (inginer energetician, creator al Muzeului Tehnic).

Fara doar si poate, putine familii de romani se pot mandri ca au fost atinse de aripa ingerului genialitatii asa cum a fost familia Leonida, cea care, in prima jumatate al secolului al XX-lea, a influentat in mod substantial, prin membrii ei, istoria Romaniei si a lumii.

Momentul de glorie al acestei familii de romani straluciti incepe cu ofiterul de cariera Anastase Leonida (1849-1918) si sotia acestuia Matilda (1855-1950). El, roman nascut in Muntenia, ea frantuzoaica get-beget (inainte de casatorie se numea Matilde Gill), ba chiar parizianca de mai multe generatii.

S-au cunoscut in „micul Paris”, Bucurestiul de sfarsit de secol XIX, si s-au casatorit in scurt timp caci, dupa cum se mentioneaza in cronicile familiei „se potriveau de minune”. Ea - stilata, eleganta, inteligenta si de o frumusetate rapitoare, el - organizat, disciplinat, cu minte scilpitoare si cu o determinare iesita din comun.

10 copii si o viata itineranta

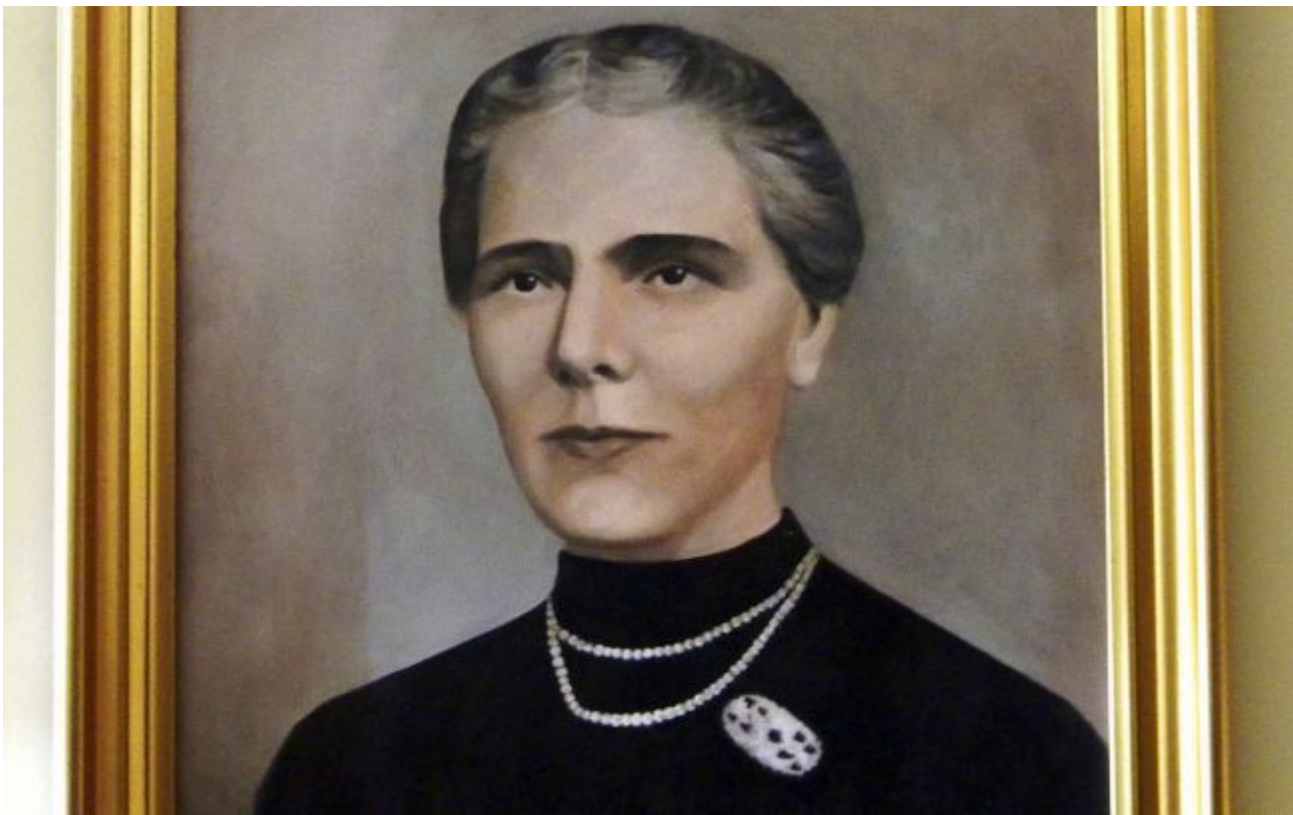
Dupa cum se consemneaza in lucrarea „Personalitati ale stiintei si culturii romanesti: Familia Leonida” (aparuta in 2004 la Bucuresti, ed. Ion Basgan, autori: Gabriel Nastase, Mihai Olteanu, Paul Dudea), familia Leonida a dus o viata aproape nomada, mai ales din cauza faptului ca Anastase era nevoit (fiind colonel si apoi general la arma Geniu) sa coordoneze mari lucrari militare si civile de pe teritoriul foarte tinerei Romanii.

Familia l-au urmat, in mod firesc, asa ca, in deceniile urmatoare, dintre cei 10 copii ai familiei, unul s-a nascut la Falticeni (primul dintre baieti, Dimitrie, fondatorul Muzeului Tehnic), altul la Vaslui (natalia, cea mai mare dintre fete), alti sase la Galati, iar ceilalti la Bucuresti.

In ciuda faptului ca familia nu a prins radacini in orasele in care a ajuns, toti cei 10 copii au primit o educatie de exceptie. Toti vorbeau fluent mai multe limbi de circulatie mondiala, toti au invatat carte si au exceleat in domeniile in care au activat. Cativa, insa, n-au fost doar oameni deosebiti, ci s-au dovedit adevarate genii: Dimitrie Leonida, Gheorghe Leonida, Eliza Leonida Zamfirescu, Adela Leonida Paul si Natalia Leonida.

Elisa, prima femeie inginer din Europa

Elisa Leonida s-a nascut la Galati, pe 10 noiembrie 1887 si a studiat scoala primara la Galati, apoi la Scoala Centrala de Fete din Bucuresti, obtinand bacalaureatul la sectia reala a Liceului „Mihai Viteazul”.

Elisa Leonida Zamfirescu FOTO Muzeul Tehnicii

Dupa terminarea liceului, s-a inscris la Scoala de Poduri si Sosele din Bucuresti (precursoarea Politehnicii din zilele noastre), insa a fost respinsa din start din cauza prejudecatilor vremii, care refuzau dreptul femeilor de a urma o astfel de facultate. A incercat si la alte scoli tehnice din Romania, insa peste tot a primit acelasi raspuns, dupa cum avea sa consemneze Eliza Leonida in jurnalul personal: „Locul femeilor este la cratita!”

Nemaiavand alternative, dar ferm convinsa ca trebuie sa devina inginer, pleaca, in anul 1909, in Germania si se inscrie la Academia Regala Tehnica din Berlin. In fapt, este prima femeie student a acestei universitati, caci si in

Germania existau prejudecati bine inradacinate cu privire la rolul femeilor in societate.

Dupa cum avea sa scrie Elisa Leonida in jurnalul ei, la cererea de inscriere, decanul Hoffman s-a lasat convins cu greu, invocand ca argument chemarea esentiala a femeii, cei trei „K” - Kirche, Kinder, Kuche (adica: biserica, copiii, bucataria). Se pare ca acelasi decan, dar si alti profesori, in timpul studiilor si in laboratoare, o ocoleau, ignorandu-i prezenta.

Si totusi, romanca nu s-a lasat invinsa. Cu timpul, cu rabdare si darzenie, a castigat admiratia profesorilor si colegilor. La inmanarea diplomei de absolvire (in anul 1912, cu specializarea „Chimie”), decanul Hoffman ar fi declarat: „Die Fleissigste der Fleissigsten” (cea mai silitoare dintre silitori).

Pe fondul valvei create, mai multe firme mari, printre care si gigantul BASF, i-au oferit diverse posturi, inasa romanca a preferat sa se intoarca in tara. Culmea este ca aici a obtinut cu greu un post, la laboratorul Institutului Geologic Roman din Bucuresti, unde a fost nevoita, la inceput, sa faca munca de laborant si asistent.

Izbucnirea Primului Razboi Mondial avea sa-i schimbe radical viata. Se inscrie in organizatia „Crucea Rosie” si pleaca pe front. I s-a incredintat chiar conducerea unor spitale de campanie in apropiere de Marasesti, fiind decorata cu ordine si medalii romanesti si straine.

Pe front l-a intalnit si pe viitorul ei sot, inginerul Constantin Zamfirescu, nimeni altul decat fratele cunoscutului scriitor Duiliu Zamfirescu, cu care s-a casatorit, pe front, in localitatea galateana Ghidigeni (probabil la conacul familiei Hrissoveloni), in 1918. Interesant este ca la nunta a participat si Regina Maria, momentul consfintind faptul ca intre Familia Regala si familia Leonida existau deja legaturi stranse.

Dupa razboi, si-a reluat activitatea la Institutul Geologic, unde a condus un laborator de analize, in care a elaborat metode originale, rationalizari, a introdus tehnici noi si a efectuat studii importante, toate avand ca scop cunoasterea bogatiilor subsolului tarii noastre.

In paralel, a activat si ca profesoara de fizica si chimie la Scoala de fete „Pitar Mos” si la Scoala de electricieni si mecanici din Bucuresti, condusa de fratele ei Dimitrie. A intrat „in folclor” cu faptul ca a renuntat la pensie, preferand sa munceasca pana la varsta de 75 de ani (in anul 1963).

A fost prima femeie membra AGIR si prima romanca membra a Asociatiei Internationale a Femeilor Universitare, in cadrul careia a adus o contributie esentiala privind cunoasterea activitatii femeilor din tara noastra. La initiativa Confederatiei Nationale a Femeilor din Romania, in 1997, a fost instituit „Premiul Elisa Leonida-Zamfirescu”, care se acorda pentru merite in domeniul stiintei si tehnicii unor personalitati feminine.

Doctorita geniala a Casei Regale

Doctorita Adela Leonida Paul s-a nascut la Galati, in 7 aprilie 1890 si avea sa devina unul dintre cei mai importanti medici oftalmologi pe care i-a avut Romania, cu o contributie remarcabila la dezvoltarea stiintei medicale.

Aa facut scoala primara la Galati, a urmat cursurile Liceului de fete „Regina Maria” din Capitala si apoi Facultatea de Medicina din Bucuresti, pe care a terminat-o in 1916, in toiul Primului Razboi Mondial. Incepand din anul II de facultate, este cooptata de clinica oftalmologica a profesorului Stanculescu (o somitate in domeniu in acea vreme), semn ca tanara studenta avea deja certe calitati profesionale.

Adela Leonida Paul (stanga), alaturi de tatal ei (centru) si de fratele Paul (dreapta) FOTO Arhiva familiei

A parasit Bucurestiul imediat dupa absolvire, fiind repartizata la Spitalul de Ochi din Iasi, care devine spital de razboi, ca mai toate spitalele din Moldova, in perioada 1917-1918. La spitalul iesean are privilegiul de a-l secunda in operatii pe renumitul medic francez Dantrelle, de la care invata practici chirurgicale de avangarda.

Publica - in revistele de specialitate ale vremii, precum „La Presse Medicale” si „Natura” - mai multe articole despre tratamentul chirurgical al cataractei si despre aplicarea curentului electric in medicina. Avea sa fie, de altfel, primul specialist roman care a folosit curentul electric in tratamentul cataractei.

In 1918, cu putin timp inainte de incheierea razboiului, isi ia doctoratul in medicina, la Iasi, cu lucrarea „Complicatiile tifosului exantematic la ochi”, obtinand calificativul „Magna Cum Laude”. In Moldova avea sa aiba primele contacte cu familia regala a Romaniei. In octombrie 1918, in conacul familiei Hrisoveloni din Ghidigeni, o intalneste pentru prima oara pe Regina Maria, care venise la nunta lui Constantin Zamfirescu (fratele cunoscutului scriitor Duiliu Zamfirescu), cu Elisa Leonida, sora Adelei si prima femeie inginer din Europa.

Dupa terminarea Primului Razboi Mondial, Adela revine la Bucuresti si este numita, la doar 29 de ani, directoare a Orfelinatului de orbi Vatra Luminoasa. Imediat dupa numire, infiinteaza o tipografie care tiparea in Braille (cu simboluri in relief, astfel incat sa poata fi „citite” cu degetele de catre orbi), in care se vor tipar ani de-a randul manuale pentru clasele primare si de liceu, atit de necesare scolilor speciale pentru nevazatori.

Dupa numai un an, in 1920, se infiinteaza la Bucuresti Spitalul de Ochi „Vatra Luminoasa”, unde Adela va fi primul director. Deja faima i se raspandise, iar Casa Regala a Romaniei o numeste oftalmolog oficial al Curtii si o imputerniceste sa o opereze de cataracta pe Regina Maria. Operatia are succes, iar laudele nu mai continesc sa vina, in presa vremii, la adresa doctoritei Leonida.

Adela Leonida se stinge din viata in anul 1928, la numai 38 de ani, in plina ascensiune profesionala. Potrivit

presei interbelice, doctorita ar fi murit in urma complicatiilor suferite in urma unei operatii la ficat. Incidentul avea sa produca un adevarat scandal, unii dintre membrii familiei Leonida acuzandu-i de neglijenta pe medicii care au tratat-o.

Fondatorul Muzeului Tehnic al Romaniei

Dimitrie Leonida s-a nascut la 23 mai 1883, la Falticeni. Scoala primara a inceput-o la Galati in 1890, clasa a III-a a terminat-o la Buzau, de unde a mers la Bucuresti la scoala Clementa, apoi la Scoala Primara Petrace Poenaru din Bucuresti.

Primele doua clase de liceu le urmeaza ca extern la Liceul „Sf. Sava” din Bucuresti, clasele 3 si 4 de liceu la Gimnaziul „Mircea cel Batran” - Constanta, iar din clasa a 5-a frecventeaza cursurile Liceului "Mihai Viteazul" din Bucuresti. In ultimul an al liceului, in clasa a VIII-a, Leonida s-a retras de la scoala si s-a pregatit in particular, dupa care a sustinut cu succes toate examenele.

Medalia omagiala Dimitrie Leonida FOTO Adevarul

Pasiunea pentru tehnica a fost hotaratoare atunci cand isi va alege profesia, el dorind sa devina inginer. A ales sa studieze electricitatea la Politehnica din Charlottenburg, chiar daca inainte de a pleca in strainatate trebuia sa satisfaca si stagiul militar. „Complexul hidrotehnic si hidroenergetic al Bistritei din regiunea Bicz.” In perioada studiilor universitare efectuate la Politehnica din Charlottenburg (1903 - 1908), langa Berlin, viziteaza Muzeul Tehnic din Munchen (1903).

In anul IV va concepe proiectul „Metropolitanului din Bucuresti”, cu linia principala Gara de Nord-Sf. Gheorghe-Calea Mosilor si ramificatia Sf. Gheorghe-Filaret, fiind printre cei dintai care au propus construirea unei retele de metrou in Bucuresti, iar proiectul de diploma va avea ca tema „Complexul hidrotehnic si hidroenergetic al Bistritei din regiunea Bicz”.

Desi a avut oferte de la renumita firma Siemens pentru un contract pe 5 ani si de la Scoala Politehnica din

Charlottenburg pentru un post de asistent, Dimitrie Leonida s-a întors în România în anul 1908, cu titlul de „Elektroingenieur”, și s-a angajat la Primăria capitalei, unde s-a ocupat de verificarea instalațiilor electrice noi ce urmau să fie racordate la rețea, problema tramvaielor, abordează problema metroului al cărui prim proiect îl făcuse în anul IV de facultate și construirea unui canal navigabil Argeș - București - Dunăre, cu port la București și centrale hidroelectrice la București, Orăști, Budești, Fundeni.

În anul 1908 Dimitrie Leonida a înființat prima Școală de Electricieni și Mecanici din România, care va funcționa peste 45 de ani și va pregăti mii de specialiști din domeniul electric și mecanic. Un an mai târziu, în 1909, a înființat și primul Muzeu Tehnic din România (actualul Muzeu Tehnic „Prof. ing. Dimitrie Leonida”), pe care îl donează în 1951 statului român prin Ministerul Energiei Electrice și Industriei Electrotehnice.

În anul 1912 a proiectat centrala termoelectrică de la Grozăvești, iar în anul 1914 a proiectat Centrala de la Botoșani. Împreună cu Nicolae Caranfil (viitorul director al Societății Comunale București și al Societății Generale de Gaz și de Electricitate), Christea Niculescu și prof. Andronescu, a înființat în anul 1913 societatea Energia, prima societate particulară românească din domeniul electrotehnic.

În 1921, Dimitrie Leonida editează prima revistă cu tematică energetică din România care poartă numele Societății pe care o înființase: Energia. În 1927 devine membru al primului birou de conducere al Comitetului Electrotehnic Român. În anul 1928 Leonida a organizat în Parcul Carol I „Prima Expoziție a Electricității din România”.

A fost profesor universitar la Timișoara (1924-1941) și București (1941-1945). A participat la planul de electrificare a României. A fost membru în Consiliul superior al apelor (1926) și în Consiliul superior al administrației întreprinderilor și avuturilor publice (1929), Administrator și apoi Director tehnic la Societatea Generală de Gaz și Electricitate (1937-1942), Director al Direcției electrificării din CFR (1942-1945), Consilier superior al CFR (1945-1948), în 1948 iese la pensie. Continuă să lucreze în Consiliul superior al CFR și la Institutul de studii și proiectări hidroenergetice (ISPE); Consilier în cadrul Departamentului Energiei Electrice (1950-1955).

Pentru activitatea sa, a fost distins cu titlul de Laureat al Premiului de Stat. A fost membru al „American Institute of Electrical Engineers” (1920); membru al „American Associations for the Advancement of Science” (1920); membru al Royal Society of Arts din Londra (1935); A fost membru titular al Academiei de Științe din România începând cu 21 decembrie 1935. Este laureat al Premiului de Stat clasa I și titlul de Laureat la Premiului de Stat pentru întreaga sa activitate științifică didactică și pentru pregătirea de cadre în domeniul energetic (1954). În 1961 i s-a oferit Ordinul Muncii clasa I.

Numele său este purtat de mai multe instituții de învățământ din București, Iași, Constanța, Oradea și Petrosani, de străzi din mai multe localități, de cel mai important Muzeu Tehnic din România și de o stație de metrou din București.

Omul care a sculptat cea mai cunoscută statuie a lui Iisus

Gheorghe Leonida s-a născut la Galați, în 1892. Când tatăl său, un ofițer de carieră, a fost nevoit să părăsească orașul Galați, Gheorghe l-a urmat la București, unde a absolvit liceul apoi a continuat studiile la departamentul de sculptură a conservatorului de Arte Frumoase.

A debutat în 1915, la un salon național. După ce a luptat în Primul Război Mondial, Gheorghe Leonida și-a continuat studiile de artă în Italia, timp de trei ani. În decursul activității sale a primit premii la Roma (pentru lucrarea *Reveil*) și Paris (pentru lucrarea *Le Diable*).

În 1925, s-a mutat la Paris, unde Paul Landowski tocmai primise contractul pentru realizarea statuii gigantice *Christos Mantuitorul* din Rio de Janeiro. Gheorghe Leonida a fost angajat de către Landowski să sculpteze capul statuii. Lucrarea a început în 1926 și a fost finalizată în 1931.

Întors în România, Gheorghe Leonida a continuat să sculpteze. A murit în primăvara anului 1942, cazând de pe acoperișul casei familiei sale din București, în timp ce culegea flori de tei. Lucrările sale pot fi văzute la Castelul Bran, Muzeul Național de Artă și în alte muzee importante din București.

Natalia, primul director al Liceului „Regina Maria”

Natalia Leonida, fiica intelectualilor Anastase Leonida și Matilda Gill, a urmat cursurile liceale în limba franceză la „Notre Dame de Sion” din Galați și pe cele universitare la Facultatea de Litere de la Sorbona (1887-1901), concomitent cu Școala Normală Superioară din cadrul aceleiași universități; și-a obținut și licența în filologie modernă la Universitatea București (1904).

La reîntoarcerea în țară a cerut Ministerului Instrucțiunii Publice dreptul de a profesa, fiind repartizată ca profesoară de limba franceză la Liceul „Frații Buzești” din Craiova, apoi la Liceul externat de fete nr. 1 din București. La 1 noiembrie 1927, Natalia Leonida este investită directoarea acestui liceu, devenit acum „Regina Maria”.

Face eforturi pentru a-l înzestra cu dotări ultramoderne: cabinete, laboratoare, bibliotecă, sală de gimnastică, sală de pregătire pentru Crucea Rosie, sau pentru introducerea unor discipline extrascolare, de tip european, care să dezvolte, pe lângă intelect, și patriotismul, cum ar fi „Cercetasia”.

Realizările din timpul directoratului său au ajuns la cunoștința ministerului și a Curții regale, și i-a adus mai

multe distinctii: „Rasplata Muncii” pentru invatamant, clasa II (1924), „Ofiter al Academiei Franceze” (1933), „Brevetul pentru serviciul de distinctie” din partea „Crucii Rosii” (1942), Ordinele „Meritul Cultural” pentru scoala in grad de cavaler, clasa II (1934) si „Coroana Romaniei” in grad de cavaler (1941).

Aceasta prestigioasa institutie de invatamant de talie europeana, care o facuse pe Regina Maria sa afirme: „O munca fara preget incoronata de realizari prea frumoase, un nivel intelectual ridicat si o calda atmosfera sufleteasca - iata ce mi s-a dat prilejul sa constat intotdeauna, cu bucurie, la Liceul Regina Maria”, a fost desfiintata de regimul comunist in anul mortii creatoarei sale.

Talentata pianista, Natalia avea sa o ajute pe sora ei, Adela Leonida Paul, la transcrierea in Braille, in premiera in Romania, a numeroase partituri muzicale, dar si a operelor din literatura romana si universala.

Generalul Paul Leonida

Foarte cunoscut a fost si Paul Leonida (1885-1982) care a avut o cariera militara exemplara. A participat, ca ofiter, la Primul Razboi Mondial, iar in Al Doilea Razboi Mondial avea gradul de general, fiind comandatul Sectiei Operatiuni din cadrul Marelui Stat Major al Armatei Romane.

Va mai recomandam si:

Povestea Elisei Leonida, prima femeie inginer din lume. A studiat in Germania dupa ce in Romania a fost respinsa pe criteriul „locul femeii este la cratita!”

Drama medicului genial care a operat-o pe Regina Maria de cataracta. A murit la doar 38 de ani, dintr-o eroare medicala

Povestea enigmaticului sculptor roman care a cioplit chipul lui Iisus din Rio de Janeiro. Statuia este si acum cel mai mare simbol al crestinismului din lume

---